

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Måndagen den 12 Juni 1820.

Dramatik.

I en tid, då högljudt predikas, att man bör följa sin tids förfinade smak i allt hvad som lägges för Allmänhetens ögon, var det visserligen oväntadt att få se Molieres *Tartuffe* uppföras på vår Theater; men om detta trotsande af Smak-predikanternes lärör kan betraktas med samma välbehag som uppförandet af *Hamlet*, eller af en Tragedie på orimrad Vers, lemna vi till hvarje åskådare egen ompröfning. — Vi tro emellertid, att då denna piece, som onekeligen var ett mästerstycke på sin tid, så länge varit utesluten från Svenska Scenen, vi äfven nu kunnat umbära den. Molieres och Holbergs Theater-stycken bibehålla alltid ett högt värde, och kunna ej af tid och smak förringas, mer de böra nu mera betraktas såsom dyrbara åminnelser af älskade och högaktade vänner, hvilka man ej genom offentlig exposition bör blottställa för dens åtlöje, som aldrig känt deras Författare, eller der Publik för hvilken de skrefvo. De böra i den sanna kännarens Bibliothek förvaras åt efterverlden, men ej mer framställas på Scenen. För att utveckla grunden till detta yttrande, behöfdes en vidlöftighet, hvartill ej här är stället, och det torde derföre nu vara nog att blott erinra, det vår tids begrepp om anständighet ej tillåter brottslingen framställas så naken, att oskulden der-

vid måste rodne, och att vår nuvarande Theaterpublik, för att aflockas ett löje, ej önskar trakteras med uttryck och scener, som såra blygsamheten och den ädlare känslan.

Man säger att åtskillige af Schillers pjecer komma att gifvas på vår Theater; detta är ett värdigt bemödande af en upplust Direktion, som erhållit så mycket bifall från Allmänhetens sida, för hvad den redan gjort, då den undanröjt de första svårigheterna vid den orimrade versens införande, — det hvarigenom närvarande Direction i synnerhet förtjenar att i Dramatiska konstens annaler erhålla en utmärkt plats. — Vi klandra derföre icke att *Tartuffe* är skriven på rimrad Vers, ty der är Alexandrinen verkligen på sitt rätta ställe. Den så kallade Infalls-Komedien är i sig sjelf så nära beslägtad med det prosaiska lifvet, att den mister nästan all poetisk colorit, om den saknar versen; och af alla versslag är för detta ändamål Alexandrinen, till följe af sin antitetiska och halfparodiska natur, näst knittelversen, den aldri tjenligaste.

Orsaken att vi så oförmodadt lingo se detta stycke ånyo öfversatt, lærer förmodeligen vara ett försök från öfversättarens sida till förlikning med Hr Hammarsköld*), så att nästa gång vi af honom erhålla någon Alexandrin-Komedi, blir det säkert

*) Se Sv. Vitterheten, 2 Del. sid. 213.

en af Regnard. — Detta är emellertid ett vackert drag, som visst ingen bör lasta. Hvad i öfrigt beträffar öfversättningen, låter den, såsom de öfriga öfversättningarna af samma hand, i en skicklig Declamators mun, rätt bra, oaktadt några oäkta rim, som lätt göras obemärkte. Huru den kommer att behåga ögat, har man svårt att säga förr än den blir tryckt. De i originalet förekommande nog starka equivoquer, har öfversättaren till någon del modererat; dock saknas ej sådana kraftuttryck, som: Han ville åt min Hustru etc., och Kammarjungfruns bekännelse, att hon ej skulle känna några syndiga lustar, om hon också skulle se Hr Tartuffe naken, är nog öppenhet, ehuru man väl kunde vänta sig, att en Kammarjungfru, med Dorines karakter, redan blifvit känslolös för dylika syner. Då den nya öfversättningen ej är tryckt, är det svårt att ur minnet upprepa de många dylika ställen, här förekomma. Men den rodnad som ej sällan betäckte åskådarnes ansigten, gaf nog samt tillkänna hvad slags intryck vissa scener gjorde.

Då denna Pjece redan är känd af de fleste, och vi dessutom äga en år 1731 tryckt öfversättning af densamma, vore det kanhända öfverflödigt att relatera dess innehåll, och vi antöra endast hvad en stor konstnare yttrat: "Tartuffe är en träffande målning på det fromma skrymmeriet, framställt till hvars och ens varning; det är en förträfflig alfvarsam satire; men, vissa scener undantagne, är den egentligen ingen Komedie. I afseende på upplösningen hafva de fleste deri instämt, att den är förfelad, emedan den föranledes af en främmande verkan. Den är det äfven derföre, att Orgons fara att blifva körd från hus och hem och kastas i fängelse, aldeles icke är en sådan förlägenhet som han i följd af sitt blinda förtroende väl hade förtjent. — Här kommer verkets alfvarsamma afsigt fullkomligen fram, och låtalet till Konungen är en allusion, hyarigenom författaren i sjelf-

va stycket utber sig Monarkens beskydd emot en befarad förföljelse af andeliga hycklare."

Hrr Hjortsberg och Åbergsson, den förre som *Orgon*, den sednare som *Tartuffe*, tillvunno sig, såsom alltid, Publikens hela bifall, genom deras förträffliga spel. Vi skulle dock tro, att Tartuffes role, utan att derföre effecten forlorades, kunde gifvas utan den nog öfverdrifna tonen af helighet, som genast vid första ögonblicket ger anledning att förmoda en ult i fårakläder. — Fru Åbergsson gaf *Fru Orgons* role med mycken konstfärdighet; endast vid hennes sednare samtal med *Tartuffe* kunde man hafva något att erinra, i det hon gaf alltför mycken sanning i ton och gester, då hon förklarar sina digtade känslor för honom, och lötvar honom det åskade profvet på sin oförställda kärlek. — Det måste alltid blifva svårt för en verkligt trogen Hustru, att spela rolen af en coquette och trolös, och omöjligt torde det blifva henne, att spela den så sannt som Fru Åbergsson gjorde det i denna scene. — *Damis*' obetydliga role tillhörde icke Hr Lindman. Om Hr Lindman skall rätt lyckas, måste det vara i en små-tyrannus eller dylik role, der han kan hafva utrymme för sin *känstloshafning*. Hr Torslow spelade *Valeres* role icke illa, men nog kallt. Han tyckes ofta under gesticulationen förglömma att han äger mer än en arm, och delar detta fel med Hr Lindman. Hr Fahlgren framställde *Cleants* karakter sannt och vardigt, och Hr Sövelin, som *Loyal*, erhöll ett förtjent bifall. — Näst *Fru Orgons* är *Dorines* role den förnämsta. Den speltes af Fru Deland. *Dorines* role har i anseende till den komiska styrka och natur, som endast Moliere kunnat måla, alltid ansetts vara den tjenligaste Soubrette-role för en Debut, emedan Aktrisen i den kan visa den största talang. Sedan 1708 hafva de skickligaste Franska Soubretter debuterat i den, såsom Millerne *Beaupré*, *Dubocage*, *Armand* och *Desmarais*, *Mad. Nèvere*, Millerne *Durancy*, *Dubois*, *Luz*,

Fannier, Dugazon och *Mill Baron*, söns dotter af den berömda *Baron*, samt *Mill Bognaire*; och Fru *DeLand* vanhedrade nu deona role på intet sätt. *Marianne*, Fru *Wikström*, är en role som alldes icke lemnade denna Skådespelarinna tillfälle att visa sin talang, eller Allmänheten nöjet att skänka henne det bifall den så gärna ägnar henne.

Hufvudstadens allmänna Musikaliska nöjen, från Januari till slutet af Maj.

(Forts. från No 46.)

Vid slutet af samma månad gafs Concert till förmån för Fru *Sevelin*. Den vackra och kraftfulla Overturen af *Kraus*, till *Dido* och *Aeneas*, gjorde början. Derpå följde en *Aria* ur Operan *La Gazza Ladra* af *Rossini*, sjungen af Fru *Sevelin*. Elter ett *Recitatif*, som var chargerat med passager, hvilka slutade sig i en lång *Cadence*, inföll en *Rondo* af en obetydlig och trivial *Thema*. Sångerskan sökte upphöja monotonien med en på några ställen starkt uttryckt *accentuation*; men effecten förfelades, genom sjelfva medlet hvarigenom hon ville uppväcka densamma. — Denna *Aria* var icke lyckligt vald, dels emedan den i sig sjelf är en *Composition* utan värde, dels emedan den icke tillhörde Fru *Sevelins* sång-charakter. — Den kan egna sig åt en *Mezzo* carattere, icke åt en *Prima Donna* på sin *Benefice*, af hvilken man då gärna önskar höra något classiskt, för att kunna göra henne den rättvisa hon förtjänar.

En *Aria* ur *Semiramide* af *Portogallo* gaf mera utrymme för Fru *Sevelins* talang, och föranledde till ett lifligt bifall. *Portogallos* *compositioner* blefvo först kända genom *Mme Catalani*, för hvilken hans fleste *Sopran-Arier* äro skrifne, under den tid han ännu var i *Lissabon*. För det öppna fält som dessa äga för passager och

broderier af alla slag, hafva de blifvit med begärlighet emottagne af alla sångerskor, hvilka äga utsträckning och höjlighet i rosten. En *Duett* öfver *Tyroler-Visan*, af *Winter*, sjöngs af Fru *Sevelin* och Hr *Lindström*. *Compositeuren* har lyckligt invänt denna *Tyroler-Thema* i den lilla piquanta *Duetten*. — *Tenoren* har en klagande egen *melodie*, men hvars *melancolie* bortsmälter vid de tillstötande tonerna af den glada bergs-melodien, som *Sopranen* under nya men alltid igenkänneliga förändringar upprepar. Men dessa toner måste, för att vara charactersenliga, verkligen utstötas. Det är ett bergsfolks visa, som skall sjungas nästan i samma natur-språk som en *Schweitzisk Kuhränzen*. *Italienarens* *moelleusa* toner äro här icke på sitt ställe. *Referenten* tror att Fru *Sevelin* hade kunnat mera intränga i *Themans* karakter, på hvars trogna återgifvande hela *Duetten* är beräknad.

En *Dubbel-Concert*, af Hr *DuPuys* äldre *compositioner*, utfördes af *Demoisellerne Borgman*, och Hr *Fr. Preumayr* bläste med sin vanliga vackra och fylliga ton ett *Divertissement* för *Fagott* af *W. Braun*, med det bifall han aldrig saknar.

Långtredagen gafs den vanliga *Benefice-Concerten* för *Frimurare-Barnhuset*, å *Riddarhus-Salen*: en *Musik-fest* som numera endast föranleder till denna *Salens* öppnande för annat än dess egentliga bestämmelse. Sedan man upphörde att på denna, i vår *Christna Lära* så betydningsfulla dag, gifva *Pergolesis Stabat Mater* eller *Grauns Jesu Död*, båda *mästerstycken* i den andeliga stilen, har man, med de undantag då *Mozarts Requiem* med *Händels himmelska Halleluja*, och *Béethovens Oratorium Jesus på Oljoberget* gäfvos, hittills alltid uppfört det världsliga *mästerstycket Skapelsen*.

Om dagen för den höga *Myth*, hvarpå hela *Christna Lära*n hvilat, bör hållas betydningsfull, äfven för sinnets återhämtning, efter den fromma känslans utgjutelse, under *Religionens* utöfyade pligt, hvar

till man genom denna Concert sedan längre tider gifvit tillfälle, kan Ref. icke annat än ogilla Skapelsens uppförande på denna dagen, hvilket mästerstycke på hvad annan dag som helst skulle mera tala till känslan, än på denna. — På en dag då solen förmörkats och jorden darrat, och Templets förlåt remnat och grafvarna öppnat sig, är det en motsats att höra en musik, som, öfverraskande med de mest lysande ackorder, målar ljusets framflytande och den sällhet lifvet förlänades.

Om i denna anmärkning ligger någon sann åsigt till grund, så blir följden att uppförandet af det nu gifna Oratorium "Försonaren på Oljoberget," äfven är ett misstag för denna dagen. Det är nemligen icke Béethovens Oratorium "Jesus på Oljoberget" hvarom fråga är, hvilket afhandlar Frälsarens lidande i Örtagården, och vore fullkomligt öfverensstämmande, såsom varande symbol af det verkliga lidandet. Det är ett Oratorium af Hr S. Ödmann, satt i musik af en Svensk musikälskare, som besjunger Christi himmelfärd. Sjelfva ämnet visar genast hvilken dag vore lämpelig för detsamma, emedan vår Kyrko-ordning utmärker den; men då man på Långfredagen sjunger:

"Dig till ära, dagens fröjd
Dubbelt säll naturen njuter;
Dig till pris, på bergets höjd
Vårens prakt sin vällykt gjuter."

så finner man ett oppositum och en stötande inconsequence, som äfven vid sinnets ädla intellectuella njutningar bör undvikas.

Man har med denna tankes framläggande icke velat söka förringa värdet af den ifrågavarande compositionen. Tvärtom, man fågnar sig af, att den för andra gången blifvit uppförd, och att dess värdiga Författare fått ett tillfälle att höra de tillägg och förbättringar, som han efter

första uppföringen fann för godt att vidgöra. Vid slutet af en afvarsamt anlagd och väl bearbetad Overture, infaller en Choral till hvilken rundar sig en Chœur med omväxlande Röster. Efter ett Recitativ utmärker sig en Bravour-Aria, till hvilken slutar sig en Terzett med Chor. Ett Recitativ och en Duett för 2:ne omväxlande röster är af en len intagande sång. Flera Terzetter, Quartetter, Chœurer och Choraler omväxla sedermera. Om man öfver andan af det hela skulle våga att fälla ett omdöme, vore man benägen säga att författaren mera tagit till mönster den styl som utmärkte Berlinska Skolan, under en Grauns och Kirnbergers afvarsamma och stränga ledning, än den närmar sig Wienska skolans yppiga tonbildning af de från Italiens varma himmel lånta motiver.

En Resenent i Leipziger Musikaliska Tidning, som efter detta Oratoriums första uppföring (år 1814 eller 1815) fallde sitt omdöme deröfver, fann Choralerne särdeles lyckade. Om han misstog sig i att föra på Auctors räkning, hvad som tillhörde Svenska Psalmboken, torde han dock ej haft orätt, då han nämngaf Hr P. Frigell som författare. — Namnet Musikälskare är också, efter Ref. tanke, för blygsamt för den hvilken är kand för dessa harmoniska kunskaper, som tillhöra författaren af ifrågavarande Oratorium, och innehar en Professors-syssla i Musikaliska Akademien, i följd hvaraf han för några år sedan gaf i Harmonien allmänna Föreläsningar.

Uppförandet skedde med den uppmärksamhet, som alltid utmärker Hr Dupuys direktion, och med den så till sägandes solennitet som Frimurare-Decorationerna låna åt denna dagens Concert.

(Forts. e. a. g.)

Prenumeration på *Nya Extra Posten* för sednare halfåret, emottages uti Hrr Utters & Comp., Östergrens och Deléns & Comp. Boklådor, med 2 R:dr B:co.

N:o 48 utgifves nästa Torsdag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.